

VIATGES DE MEMÒRIA

Pati central Penal de Burgos

Visita a Oradour. ©Ignasi Espinosa

SUMARI

- 3 [UNA LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA PER SEGUIR AVANÇANT](#)
- 4 [VIATGE A PARÍS](#)
- 6 [CAMINS PER TRANSITAR, "Y AQUEL MAR QUE NUNCA VIMOS"](#)
- 8 [CUANDO LA MEMORIA NO ESTÁ DORMIDA](#)
- 10 [EL RETROBAMENT AMB EL PENAL DE BURGOS](#)
- 11 [L'ESCOLA ANTONI BENAIGES, ESPAI DE MEMÒRIA](#)
- 13 [LA DESBANDÀ](#)
- 14 [PRESENTACIÓN DE LA NIÑA DE RUSIA, TERESA ALONSO](#)
- 16 [XI TROBADES TRANSFRONTERERES. FRONTERES AMB MEMÒRIA. AVUI COM AHIR.](#)
- 17 [ALERTA. SENYALS D'UN MÓN SENSE POLÍTICA](#)
- 19 [PARMA, 1922-2022](#)
- 20 [IV JORNADA DEL MAQUIS: PEDAGOGIA I MEMÒRIA](#)
- 22 [EL RACÓ DE L'ARXIU \(FONS DE L'ARXIU DE L'ACEPF\)](#)

PLAFÓ D'EDICIÓ

Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme (membre de la FIR)

Adreça:

Via Laietana, 16 – 08003 Barcelona.

Tel:

934 812 853.

Correu electrònic:

expresopolitics@gmail.com

Web:

expresopoliticsdelfranquisme.com

Dipòsit legal:

B-33.493-95

Fotografies:

Miguel Ángel Díez, Toni Coll, Ignasi Espinosa, Carles Vallejo

Twitter:

[@exprespol](https://twitter.com/exprespol)

Facebook:

[/Expresos Politics Franquisme](https://www.facebook.com/ExpresosPoliticsFranquisme)

Instagram:

[@exprespol_acepf](https://www.instagram.com/exprespol_acepf)

Muntatge i impressió:

[Associació La Natural Coopmunicació](#)

Compte corrent:

ES07-2100-0429-6402-0017-5329

VOLS FER-TE SOCI/A?

Col·labora amb nosaltres per fer visible la Memòria Democràtica:

- Fes-te soci/a amb una quota de 50€ anuals.
- O fes una aportació puntual a la nostra entitat.

Més informació a la nostra [web](#).

ESTIGUES AL DIA!

Inscriu-te al nostre **Butlletí Electrònic** per rebre els actes que realitzem i articles relacionats amb la nostra entitat.

[Omple el formulari de la web.](#)

UNA LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA PER SEGUIR AVANÇANT

Editorial

Tanquem aquest editorial pendent del tràmit parlamentari al Senat de la Llei de Memòria Democràtica aprovada pel Congrés el passat 14 de juliol. Tal com hem manifestat en diferents declaracions de la nostra Associació “arribem tard però ara tenim una gran oportunitat per superar les limitacions i insuficiències de la Llei de Memòria Històrica del 2007 que hem de saber aprofitar”. Avui, des de la satisfacció i responsabilitat d’haver estat molt presents en les tasques de seguiment, avaluació i propostes de millora, i particularment en els temes de *memòria inclusiva a les aules*, podem afirmar que aquesta Llei suposa un avenç substancial en les polítiques públiques de memòria.

Així [ho hem expressat públicament el mes d’agost](#), tot i afegint que caldrà ara treballar per la seva implementació. És a dir, generant noves majories parlamentaries, amb vocació i voluntat política per seguir avançant. Les Lleis són importants però és imprescindible que s’apliquin. Ho sabem prou bé. La composició actual del poder judicial i la seva actitud reiterada de inanició i interpretació injustificable en matèria

de justícia i memòria constitueix un anomalia democràtica que caldrà superar amb iniciativa i capacitat de govern.

[Tal com afirma María Jesús Bono](#), que va ser Directora General de Memòria Democràtica de la Generalitat, i també membre de la nostra entitat: “el regust amarg del debat, amb una dreta espanyola dubitativa, un PP presoner de l’extrema dreta..., no pot enfosquir l’important avenç que significa la Llei que obre el camí a una memòria inclusiva perquè la memòria democràtica esdevingui un patrimoni del conjunt de la societat”.

Aquest article analitza punt per punt els principals avenços aconseguits en els principis de Veritat, Justícia, Reparació i Deure de memòria i garanties de no repetició. També ens recorda que Catalunya, amb la formació del govern progressista i d’esquerres (PSC-ERC-ICV/EUiA) durant els mandats 2003/2006 i 2006/2010, va obrir el camí i va fer possible l’aprovació de la Llei del Memorial Democràtic a Catalunya a l’octubre del 2007. I que avui ens podem sentir orgullosos que les polítiques públiques de memòria siguin patrimoni del

conjunt de la societat. Una Llei que 15 anys més tard també necessitem actualitzar. L’aprovació de la Llei de Memòria a nivell d’Estat ajuda a incorporar nous referents, harmonitzant i cohesionant la defensa del Drets Humans d’acord amb la legislació internacional.

En aquest butlletí dediquem diferents articles a la necessitat de reforçar els espais públics de memòria. París, on hem estat, un any més, reivindicant la contribució dels homes i les dones republicanes en el combat contra el nazisme als camps d’Europa. I Burgos. On hem compartit vivències i hem visitat llocs de referència de la repressió i de la lluita contra la dictadura. Tots ells conformen espais públics de memòria que la nova Llei ha de catalogar i cuidar per tal de garantir la seva funció educadora, principalment orientada a les noves generacions. Tal com s’ha fet aquest estiu amb programes per gent jove amb les diferents rutes de l’exili i del maquis a Catalunya i a les platges d’Argelers, autèntica pedagogia de la memòria.

VIATGE A PARÍS

Mª Rosa Viñolas

Una delegació de l'ACEPF ha acompanyat a la Amicale des Anciens Guérilleros Espagnols en France-Forces Françaises de l'Intérieur (AAGEF-FFI), a París.

El viatge no ha estat igual com el que vam fer fa tres anys, quan es celebrava el 75 aniversari del seu alliberament. També perquè ens faltava el nostre enyorat Lluís Martí Bielsa. Ell va participar en l'alliberament de París com a resistent. S'han tornat a visitar espais significatius. La petjada dels republicans espanyols, en la lluita contra els nazis per l'alliberament de França, fou molt important i no es pot oblidar.

La primera visita ha estat al Fort Mont-Valérien, a Suresnes, lloc de Memòria Nacional. Un espai imponent, per la monumentalitat i singularitat. Es calcula que entre 1939 i 1944 foren assassinades més de 4500 persones, també espanyols. Impressionant la gran superfície, que fa possible espais significatius en record als diferents victimaris. En una de les plaques hi ha la descripció: *"Honor y gloria para nuestros héroes republicanos que lucharon para librarnos del nazismo"*. A la cripta del monument hi ha una molt ben elaborada i emotiva exposició per honorar la memòria dels assassinats. El recorregut et deixa corprès.

Obligatòries les visites als cementiris, on hi ha enterrats republicans espanyols significats en l'alliberament de França, contra l'ocupació nazi. En cada d'un d'ells es celebra un ritual molt acurat. Cada organització porta el corresponent estendard. Els parlaments dels representants recorden els fets dels homenatjats, seguits dels himnes corresponents. Una ofrena floral de les organitzacions i per finalitzar, un minut de silenci en memòria dels herois.

Al de Pantin: Homenatge a José Barón Carreño, nascut a Almeria. Era a Barcelona per a participar a l'Olimpíada Popular del

By IGNASI ESPINOSA-2022 (VISITA MEMORIAL CAMP DE VOVES)

23 de juliol del 36, que es frustrà pel cop d'estat. Com d'altres atletes s'incorporà a les milícies del PSUC i posteriorment, a la 31 Divisió de l'Exèrcit Popular de la República, com a comisari, fins a la retirada. A França, passà per Rivesaltes, lluità amb la "Unión Nacional Española" i amb la "Agrupación de Guerrilleros Españoles". Va caure en l'alliberament de París. Gràcies a l'inestimable labor de l'AA-GEF-FFI fou reconegut com a "Mort Pour la France".

Al de l'Ivry-sur-Seine: Hi ha les tombes del grup de Manouchian. Era el nom del comisari militar d'origen armeni, Missak Manouchian dels FTP-MOI (Francs-Tireurs et Partisans-Main d'Oeuvre Immigrée), convertit en "Moviment Obrer Internacional" creat pel Partit Comunista Francès. Eren d'origen espanyol, romanès, italià, hongarès, polonès i d'altres. Van ser torturats i assassinats, alguns decapitats. Són herois i màrtirs de la resistència.

Al de Chars: Davant la tomba del general Luis Fernández Juan hi eren també els familiars. Pertanyia al XIV "Cuerpo de Guerrilleros españoles", important en l'alliberament de França. Dirigí posteriorment l'Operació Reconquesta d'Espanya per alliberar la Val d'Aran, amb l'esperança d'obligar a intervenir a les potències aliades. Va rebre la distinció de Cavaller de la Legió d'Honor, Creu de Guerra amb Palma i Medalla de la Resistència. L'any 1950 en plena guerra freda, s'inicia una campanya contra

els comunistes. A França s'engegà, l'Operació "Bolero-Paprika", el govern perseguí i deportà a molts comunistes, tot hi haver lluitat per l'alliberament de França. El General Luis Fernández, tot i les condecoracions, també va empresonar i deportat.

L'última visita als herois: Al mur exterior de la presó de la Santé hi ha una placa en record a Conrad Miret Musté. A la presó, els nazis el van torturar fins la mort. Era Cap del Comitè Militar de la MOI i organitzador de la primera resistència a l'ocupació nazi. Ha estat reconegut com a "Mort Pour la France" gràcies a l'ineestimable labor de l'AA-GEF-FFI. La nostra associació es va comprometre fa tres anys, i aconseguí, la col·locació d'una placa en el seu honor al seu domicili a Barcelona.

Uns espais significatius de l'horror nazi són els camps de concentració. Varem visitar el de Voves, on fórem rebuts pels components de l'Amical dels camps. Els interns, per mantenir una forta solidaritat, organitzaren tallers: d'ensenyança, d'esports, d'artesanaria. Una exposició mostra la duresa de les condicions dels interns. Es calcula que entre 1942 i 1944 foren internades al voltant de 2000 persones, uns 75 espanyols. Eren militants polítics, sobretot, comunistes i sindicalistes. El seu destí final, eren els camps de Auschwitz o Mauthausen.

Un dels tallers incloïa la "evaluació". Hi va haver diferents

intents, el més espectacular, el 1944. Ho van fer excavant un túnel de 148 m. Aquesta fugida va servir d'argument a la pel·lícula "La Grande Évasion". Aquesta fugida va precipitar la liquidació del camp. Els deportats en vagons de bestiar. Se'n conserva un, restaurat, que segons la placa, s'utilitzà amb destí al camp de Neuengamme. Per acabar, ens dirigim a l'obelisc en la seva memòria. Parlaments i ofrena floral dels diferents representants. Objectiu: recordar per no oblidar-los.

No podia faltar una visita a la ciutat màrtir de Oradour-sur-Glane. Era el 10 de juny de 1944 quan les SS van encerclar la ciutat. Un pla macabre; separen en diferents zones els homes i les dones. Els nens i nenes i algunes joves els van tancar a l'església. Una explosió va ser la senyal per iniciar el foc de les metralladores, ja col·locades en llocs estratègics: assassinar als homes. Per a les dones prepararen un dispositiu incendiari que provocà un pànic cap a les portes de la ciutat, on foren assassinades. El posterior incendi de la ciutat amb un únic objectiu: evitar el reconeixement dels morts i agreujar el dolors dels familiars. Es calcula que foren 642, també espanyols. Només una dona va sobreviure, saltant el mur de l'església.

Un magnífic centre de Memòria, ens demostra com l'ascens del nazisme va passar desapercebut. Reflexions d'abast universal, per evitar que el pas del temps ens porti ha assumir el que és intolerable.

CAMINS PER TRANSITAR, “Y AQUEL MAR QUE NUNCA VIMOS”

Consol Hernández

Durant el dies 21 al 24 de juliol hem tingut oportunitat de transitar per camins molt propers —i molt sovint en paral·lel— al famós i celebrat camí de Sant Jaume i també de les gestes del Cid. Són llocs que no surten als mapes turístics ni culturals. Aquestes notes volen, modestament, facilitar pistes pels mapes digitals i vitals de les noves generacions.

Vam arribar a Burgos seguint el vol d'un documental que ens va captivar *“La cigüeña de Burgos”*, amb la seva directora, Joana Conill. Compartint emocions i formant part de la delegació de l'ACEPF, rememorant el camí de moltes de les persones que van patir la repressió en la llarga nit de la dictadura.

La primera cita la vam tenir a l'*Espacio Tangente*, a on vam ser rebuts fraternalment per representants de les entitats memorialistes que treballen per mantenir viva la memòria de la solidaritat que van cultivar amb els presos de Burgos i amb les seves famílies. Autèntica germanor en temps de plom. Vam experimentar moltes emocions

en conèixer els descendents de les dones i els homes que es van jugar la seva integritat donant aixopluc a les dones i famílies de presos que arribaven a Burgos des de llocs molt allunyats, particularment durant les dures jornades d'hivern. Les dones, com sempre, les autèntiques heroïnes anònimes, teixint la solidaritat del dia a dia, entre abraçades i paquets. I les visites i registres de la “Brigada político y social” per intimidar-les. Cal recordar que la veu de la solidaritat amb la presó de Burgos va ser una constant de la llegendària *“La Pirenaica, Radio España Independiente, La única emisora sin censura de Franco”*, de la nostra adolescència. En aquest Espacio vam visitar l'exposició de David Castillo, sobre els espais de la repressió a Castella.

El divendres 22 vam poder entrar i visitar la mítica presó de Burgos. Enric Juliana ha explicat molt bé la importància d'aquest centre penitenciari al seu llibre *“Aquí no hemos venido a estudiar”*. Enrique Santiago, secretari general del PCE, va recordar a *“La voz del patio”*² la importància d'aquesta presó en la història d'Espanya. Van complir

llargues condemnes centenars i centenars d'opositors al règim franquista, particularment comunistes, i que va ser considerada com a Universitat del PCE. “Esta cárcel es el reconocimiento y respeto a todos los luchadores por la democracia y por la libertad (...) La reconciliación nacional salió en gran medida de esta prisión”. Vam ser rebuts per la directora actual de la presó i el seu equip directiu. I Mònica Gutiérrez i Rosario Cunillera, filles de presos, van ser entrevistades per l'equip de redacció de *“La voz del patio”*, presos actuals. Un bon exercici de formació, pedagogia i de reinserció. Molta emoció també trepitjant el pati, i fer-ho amb l'Asun Amelivia, Antonia Jover, Rosa Viñolas..., que coneixen molt bé els espais de presó de la dictadura. Alguns de nosaltres vam poder consultar els expedients de familiars que vam estar a Burgos. Nosaltres havíem demanat poder veure el de Fulgencio Moya Hernández³, familiar a qui recordo amb afecte per haver compartit veïnatge i secrets de militància clandestina amb el meu pare, al carrer Eugeni Ferrer Dalmau, al barri de Can Palet de Terrassa.

1 [La cigüeña de Burgos](#).

2 [“La voz del patio”, abril de 2022](#)

3 Fulgencio Moya Hernández surt citat a la Tesis doctoral de Francisco Manuel López López. *República. Guerra Civil y Represión en Abla (Almería)*. Va estar empresonat a Burgos des del 1960 fins al 1964.

Aquelles carpetes d'expedients, plenes de i paper de còpia de carbó, són esfereïdors. Un retrat de l'època de terror. Sortint d'aquesta presó vam anar fins a l'antiga presó provincial de Burgos, a on l'any 2007 es va inaugurar un monument per recordar *"a todos los hombres y mujeres que fueron víctimas de la represión de la dictadura franquista por defender la libertad y la democracia y a todos aquellos que ayudaron a los presos y perseguidos políticos"*. Vam repetir homenatge i vam dipositar unes flors. A la tarda vam tenir l'oportunitat de visitar la Sala d'exposicions del Arco de Santa María, a on Juan Vallejo, artista plàstic, també represaliat a Burgos durant la dictadura, comunista i defensor de la memòria a l'art, ens va comentar l'exposició *Gótico*, i altres aspectes de la

seva dilatada trajectòria.

El dissabte 23 vam anar a conèixer l'Escola del mestre Benaiges al poble de Bañuelos de Bureba. Ja coneixíem la història d'aquest mestre de Mont-roig del Camp —a qui es va declarar fill il·lustre el 12 de maig de l'any 2021⁴—. *"El retratista"*, excel·lent documental, i altres llibres com els de Sergi Bernal i Sebastián Gertrúdx, ja ens havien explicat el secret d'aquesta fotografia de 17 nens i nenes i un mestre que volia portar-los a veure el mar. Però atendre les explicacions directes i pedagògiques de les persones de l'Associació que mantenen viva aquesta Escola va constituir un moment molt instructiu i emocionant. Entranyable. Com la petita placa sobre la porta del modest edifici a on es

pot llegir: *Escuela Antonio Benaiges "Respetemos al niño que sea niño y sienta luego, la necesidad de ser hombre"*. El mestre havia arribat al petit poble de Bañuelos l'any 1934, i va canviar la vida dels nens i nenes que anaven a escola, els va fer somniar amb un futur millor. Per això el van assassinar el 19 de juliol de 1936, amb trenta-tres anys, després de passejar-lo maltractat i despullat dalt d'una camioneta pels carrers de Briviesca. Una història silenciada com la de centenars i milers de crims encara ocults sota les cunetes. Ens vam endur moltes emocions, xapes, punts de llibre, fotografies de l'estufa, la gramola i la impremta de la metodologia soci educativa Freinet. També una recent publicació de José Antonio Abella *"Aquel mar que nunca vimos"*. El metge rural que va exercir en aquests pobles fa més de 40 anys, i que va descobrir el pacte de silenci imposat pel terror de la dictadura. Un relat escrit des del cor i la mirada reparadora que conforma un magnífic exercici literari. Un luxe llegir-lo en aquests temps de negacionisme malaltís.

Després d'un dinar molt fraternal molt a prop de Briviesca, vam pujar a les muntanyes de la Pedraja, molt a prop de Villafraanca Montes de Oca. Allà hi és el monument, a tocar del *camino de Santiago*, que recorda els centenars de persones afusellades. També les fosses de les exhumacions a on estat identificades algunes de les víctimes. Altres centenars

4 Fa un any, el 30 de juliol de l'any 2021 es va fer [l'acte de distinció com a Fill Il·lustre](#).

estan pendents de ser trobades i identificades al seu entorn. També vam dipositar un altre ram de flors. Vam tancar la jornada a San Pedro de Cardena⁵, un monestir amb molts segles d'història. Allà vam recordar i reivindicar la memòria de més de 4.000 brigadistes internacionals, empresonats i maltractats, juntament amb altres republicans espanyols. Cap placa recorda aquest fet en aquest lloc tan conegut, com han

denunciat les entitats memoria-listes. Caldrà reivindicar-la com a espai de memòria democràtica, juntament amb l'Escola de Bañuelos i la Pedraja. Per dignitat i per imperatiu democràtic. Però cal també que els milers i milers de catalans i catalanes, i particularment els mes joves, que es desplacen cada any a fet la ruta jacobea, tinguin interès per fer una mirada a la nostra memòria col·lectiva més propera. El millor homenatge a la

gent que va viure els temps d'esperança del mestre Benaiges, els dels valors republicans, i que va patir el terror del feixisme i la repressió de les presons de Burgos. Un símbol de la llibertat i del mar que aquells nens i nenes mai van poder veure.

5 [Veure estudi de Celia Villar.](#)

CUANDO LA MEMORIA NO ESTÁ DORMIDA

Toni Coll

El recent viatge a Burgos amb l'Associació Catalana d'Expressos Polítics del Franquisme (ACEPF), ha estat un d'aquells moments de reflexió i reparació col·lectiva que ens permet anar sumant experiències de recuperació de la Memòria democràtica arreu de l'Estat espanyol. Una recuperació que pot i ha de tenir diversitat en els seus actes i accions i llibertat en les seves formes i expressions.

Una de les reflexions que sovint ens ocupen quan parlem de recuperació de la Memòria és

el neguit per un suposat poc interès de la gent jove al respecte, la poca regeneració de les persones preocupades i ocupades en aquesta reparació i la manca de relleu d'aquests

col·lectius. Us puc assegurar que una de les lliçons d'aquest viatge per la província de Burgos és contrària a aquesta preocupació.

Foto @ToniCollTort: membres de la RMHB ens reben a Espacio Tangente

Conèixer i compartir la feuada que conjuntament estan fent les entitats que formen part de la Coordinadora Provincial por la Recuperación de la Memoria Histórica de Burgos www.rmhb-burgos.org, espais d'anàlisi crític i de debat col·lectiu com Espacio Tangente <http://www.espaciotangente.net> o el projecte Monte de Estépar <https://montedeestepar.org/> que vincula directament el món de l'art i els seus autors a la lluita per l'exhumació dels cossos dels milers de republicans assassinats, encara enterrats, però mai no oblidats, en alguna de les fosses repartides entre els camps de secà i els monticles d'alzines, roures i pins, suposa, deia, un necessari exercici de reconeixement cap

a un col·lectiu de gent jove que, superant una realitat de "negacionisme" institucional, emprenen amb formes imaginatives, lliures, sense condicionaments generacionals, però amb un rigor històric inqüestionable, la tasca de posar sobre la taula de la societat burgalesa el debat sobre la necessitat de tractar dignament el necessari reconeixement i la reparació que mereixen una bona part de les dues generacions anteriors a la nostra, que van ser víctimes del feixisme més cruent i exterminador.

La duresa que suposa escoltar el relat i les explicacions d'hommes i dones joves, amb realitats i províncies molt diverses, que

en un esforç per unir voluntats amagades i superar pors col·lectives, s'han unit en el treball de donar llum als milers i milers d'assassinats perpetrats pel franquisme, en un territori (això encara ho fa més dur si es possible) on recordem que no hi va haver front de guerra, en un acte que va suposar una pura neteja ideològica i que gràcies a aquests col·lectius joves, ara molts dels fills i nets dels assassinats son capaços de parlar-ne i iniciar les gestions per recuperar-ne la seva dignitat.

Será que la Memoria ha despertado. Será que en Burgos la Memoria ya no está dormida.

Foto @ToniCollTort: Fossa del alto de la Pedraja; 104 cossos exhumats.

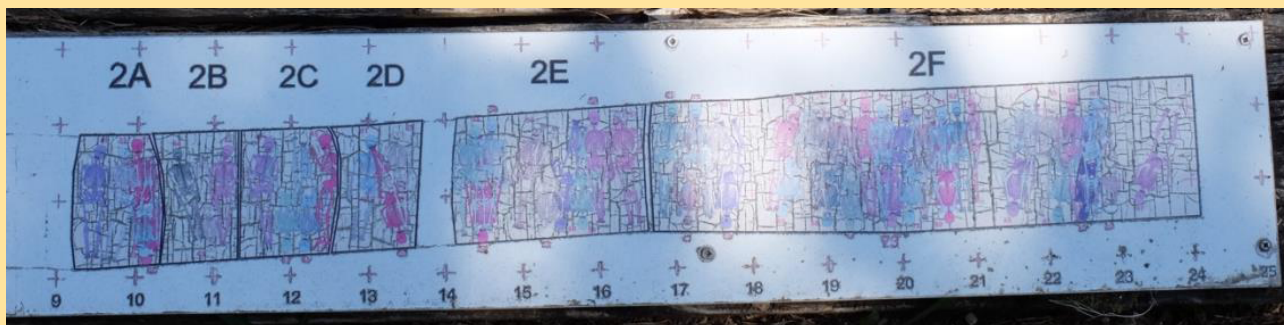

Foto @ToniCollTort: Fossa del alto de la Pedraja; 104 cossos exhumats.

«Gràcies a aquests col·lectius joves, ara molts dels fills i nets dels assassinats son capaços de parlar-ne i iniciar les gestions per recuperar-ne la seva dignitat».

EL RETROBAMENT AMB EL PENAL DE BURGOS

Mònica Gutiérrez Pérez

Ara farà uns mesos en una manifestació a Barcelona pel dret de les persones migrades, la Montse Torras, em va comentar que l'Associació Catalana d'Expressos Polítics del Franquisme estava organitzant, seguint el fil del documental de Joana Conill, un viatge al Penal de Burgos i va em convidar a unir-m'hi. No ho vaig dubtar gens!

Jo havia vist el documental de la Joana *"La cigüeña de Burgos"* i m'havia quedat compungida al veure que ella no havia pogut entrar al Penal i entenia perfectament la seva necessitat de retrobament, de poder trepitjar el mateix lloc on el seu pare havia estat empresonat durant 10 anys de la seva vida. El sentiment era compartit, al meu pare, l'Antoni Gutiérrez Díaz, el Guti, el van sentenciar a vuit anys en aquella presó dels quals en va complir tres.

Finalment l'esperada visita es va fer realitat el dia 22 de juliol de 2022 i la experiència va ser emotiva i molt enriquidora.

Al Penal ens esperava l'equip Directiu de la presó, un equip molt potent que està fent una gran feina amb els presos i que ens van explicar les línies estratègiques del seu projecte.

Ens van demanar a la Rosario Cunillera, filla de Benigno Cuni-llera Torrent i a mi mateixa, poder fer-nos una entrevista per a la Voz del Patio, una publicació elaborada i editada per reclusos de la presó. Ens va semblar una idea magnífica i vàrem estar parlant una bona estona sobre els nostres records, els que ens havien arribat i explicat, sobre el temps en que els nostres pares havien estat empresonats a Burgos.

Entrar al Penal, veure el patí, la llum que hi entrava, els presos en la seva vida quotidiana, em va trencar tots els esquemes. Jo m'esperava un lloc fosc, gris i trist. El fet és que aquesta primera visió em va donar forces i ànims per poder aportar el meu granet de sorra a l'entrevista que m'esperava.

Al sortir de la visita, totes i tots teníem la mateixa sensació; entrar al Penal ens havia alleujat, ens havíem tret un pes de sobre! Vam poder veure i retrobar-nos amb l'espai on molts lluitadors antifranquistes, anònims o no, que van ser els autèntics protagonistes de la història, van perdre la seva llibertat per lluitar per la democràcia d'aquest país i allà on la van continuar.

En definitiva una experiència meravellosa i gratificant que ha aconseguit assossegarme i em permet gestionar els meus sentiments amb més tranquil·litat.

Vaig poder trepitjar el mateix lloc on el Guti, el meu pare, va passar part de la seva vida.

L'ESCOLA ANTONI BENAIGES, ESPAI DE MEMÒRIA

Cristina Herrando

El 27 d'agost de 1934 Antoni Benaiges arribava a Bañuelos de Bureba, un poblet d'unes 50 cases situat a 46 quilòmetres de Burgos, sense carretera ni electricitat. Aquell jove mestre català duia a la maleta una mica de roba, alguns llibres i el nomenament de mestre de la *Escuela Nacional de niños y niñas* del poble, que havia demanat en primera instància. Abans havia estat interí a Vilanova i la Geltrú i havia entrat en contacte amb la pedagogia de Célestin Freinet, un mestre comunista francès que propugnava una "escuela del poble" que corregís les diferències generades per les desigualtats de l'entorn.

Amb aquesta intenció es va disposar a preparar l'edifici atrotinat que ocupava l'escola per convertir-lo en la "casa del poble" dels infants. A la planta baixa hi havia una quadra i un espai per jugar els dies de pluja. A dalt, l'habitació del mestre i l'aula, amb la pissarra, una estufa i uns bancs per seure. El 3 de setembre va rebre als alumnes, uns 30 nens i nenes d'edats diverses, i els va dir: "Jo sóc un més de l'escola, amb ganes d'aprendre amb vosaltres i de vosaltres". Així començava la primera assemblea de classe que a partir de llavors regiria l'escola.

Durant dos anys a l'escola de Bañuelos es va escoltar música

i es va donar veu als infants, que podien expressar lliurement les seves inquietuds i vivències dibuixant, escrivint textos que s'imprimien a la impremta, comprada amb els diners del mestre, per elaborar una revista trimestral ("Gestos" i "Recreo") que enviaven a escoles d'arreu i que els servia per aprendre a llegir i a escriure. La revista va arribar a tenir 22 subscriptors que aportaven uns ingressos que servien per comprar materials per l'escola: tinta, paper sense pautar, carbó per l'estufa...

Benaiges va aplicar una pedagogia laica basada en els principis de solidaritat, treball cooperatiu, igualtat i expressió lliure,

utilitzant tècniques com el text lliure, la correspondència escolar, la impremta i la cooperativa de mestres. Els seus alumnes gestionaven l'escola decidint en assemblea les tasques a fer, resolent els conflictes sense càstigs, acordant què volien aprendre. Així van sorgir projectes diversos, entre els quals destaca el coneixement del mar, que cap d'ells havia vist mai. El mestre els va prometre que anirien a Catalunya a veure el mar que havien imaginat i va preparar el viatge que farien l'estiu de 1936.

Però el 18 de juliol d'aquell any un escamot de falangistes el van detenir a Briviesca. Humiliat i torturat, el 19 de juliol el van treure de la presó per assassinar-lo, probablement a la carretera que va de Briviesca a Medina. Potser van llençar el seu cos a un pou proper. No hi ha certeses.

Van silenciar el mestre (com a tants centenars de mestres republicans) i també als seus alumnes, que van tornar al "¡Calla y obedece!" imperant a l'escola franquista. Es va perseguir als subscriptors de la revista escolar (la majoria van acabar afusellats). A les cases de Bañuelos es van amagar les fotografies que els havia fet el retratista, els quadernets van ser destruïts o entaforats a les golfes... ningú va tornar a parlar-ne. Anys després, el 2018, Sergi Bernal i Sebastián Gertrúdx van recuperar-ne la memòria en el llibre *Els vaig prometre el mar*.

El 24 de juliol de 2022 una delegació de l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme vam visitar l'escola de Bañuelos de Bureba. Ens va rebre el responsable de la Asociación Escuela Benaiges, una entitat que està restaurant

l'antiga escola convertint-la en un Museu Taller Pedagògic de les tècniques Freinet, un espai en memòria del mestre Antoni Benaiges i dels seus alumnes, retornant-los la veu tants anys silenciada. Una visita emocionant i enriquidora.

La nova llei de memòria pot fer possible que la Escuela Benaiges sigui un "Espacio Nacional de Memoria", en homenatge a tots els mestres represaliats i als seus alumnes, sovint oblidats. Treballarem conjuntament per fer-ho possible.

Per saber-ne més:

Aquel mar que nunca vimos. Abella Mardones, José Antonio. Valnera literària.

Els vaig prometre el mar. Bernal, Sergi; Gertrúdx, Sebastián. Editorial Gregal. Asociación Escuela Benaiges <https://escuelabenaiges.com/>

LA DESBANDÀ

Enric Cama

El diumenge 7 de febrer de 1937 la carretera que portava de Màlaga a Almeria s'anava omplint d'homes, dones i nens que deixaven la primera ciutat per refugiar-se, la majoria caminant, en la segona. Feia sis mesos del Cop d'Estat d'una part de l'exèrcit que havia encès la guerra per tot el territori espanyol. El cop d'Estat havia fracassat, però moltes ciutats, Màlaga entre elles, es mantenien fidels al govern legítim de la República tot i les amenaces que des de Sevilla llençava per la ràdio el general feixista Queipo de Llano amb la seva tradicional grolleria. La sensació entre la població aquell febrer de 1937 era que les tropes feixistes, amb l'ajut de tropes alemanyes, italianes i mores, s'acostaven ocupant territori i implantant arreu un terror que ja havien anunciat abans del cop amb tota claredat. El general Mola havia signat, el 25 de maig de 1936, la instrucció reservada nº1, referint-se al cop d'Estat:

"Se tendrá en cuenta que la acción ha de ser en extremo violenta para reducir lo antes posible al enemigo, que es fuerte y bien organizado. Desde luego, serán encarcelados todos los directivos de los partidos políticos, sociedades o sindicatos no afectos al movimiento, aplicándoles castigos ejemplares a dichos individuos para

estrangular los movimientos de rebeldía o huelgas."

I el mateix 19 de juliol, quan s'inicià el cop d'Estat, deia:

"Hay que sembrar el terror... hay que dejar la sensación de dominio eliminando sin escrúpulos ni vacilación a todos los que no piensen como nosotros."

Davant aquesta perspectiva milers de ciutadans de Màlaga van apressar-se a fugir en direcció a Almeria deixant un petit grup per defensar la ciutat, sense experiència militar ni armament comparable al dels feixistes (tancs, avions, vaixells, etc.). La seva defensa va ser heroica però totalment insuficient i, finalment, el 10 de febrer de 1937 Màlaga va caure en mans dels franquistes.

No se sap el número exacte dels fugits de Màlaga. Es calcula que 150.000 ciutadans van disposar-se a abandonar la ciutat per l'única carretera existent que avançava per un estret corredor flanquejat a un costat per les estivalacions de Sierra Nevada i per l'altre per penya-segats, alguns de 100 metres per sobre el nivell del mar. El destí de tot aquest èxode era Almeria, a dos-cents kilòmetres de distància. Tot plegat excessiu per una població integrada per milers de nens, ancians i dones que

carregaven amb atuell casolans de tot tipus i eren continuament bombardejats per l'aviació alemanya, i des del mar, per vaixells italians, sense menjar ni recolzament sanitari suficient. Alguns historiadors donen xifres de 3000 a 5000 víctimes mortals.

El desenvolupament de la guerra va ratificar el criminal comportament dels feixistes. Màlaga va passar a la història com una de les manifestacions d'assassinat col·lectiu, junt amb la terrible repressió de Badajoz. La dictadura va amagar la Desbandà i durant molts anys els fets de Màlaga van formar part de la història silenciada i explicada d'orella a orella.

Ha estat en els darrers temps, amb la recuperació de la memòria històrica, quan han quedat al descobert uns fets criminals que ara, any darrera any, són recordats mentre es ret homenatge a les víctimes. L'Associació Catalana d'Expressos Polítics del Franquisme, fidel al seu propòsit de solidaritzar-se amb les víctimes del feixisme, les recorda i honora.

PRESENTACIÓN DE LA NIÑA DE RUSIA, TERESA ALONSO

Ángel Petisme

Por fin está aquí. Parecía que no veríamos el día en medio de una pandemia y su baile siniestro de máscaras, una ola de frío y nieve de ciencia ficción, un volcán borracho que contraía sus músculos de las entrañas de la tierra, una invasión unilateral de Ucrania por parte de Rusia y un colapso económico y climático global, ya irreversible, que pone a la humanidad contra las cuerdas. Así que la buena noticia es que ya está en las librerías el libro *"La niña de Rusia"*, la vida novelada de nuestra socia y amiga Teresa Alonso, escrito por Celia Santos.

Todo empezó una tarde de junio de 2019 en Plaça Sant Miquel, en el homenaje que le hacía el Memorial Democràtic a mi paisano, nuestro querido y añorado Lluís Martí Bielsa. Ahí estaba Teresa entre el público y ahí Carles Vallejo y Antonia Jover, después, en una terraza, nos hablaron a Celia y a mí de ella y su humilde y enorme valor. Ahí descubrimos que era nuestra vecina del Bajo Guinardó y germinó la semilla de esta hermosa aventura.

El pasado lunes día 6 de septiembre no pude escaparme para ver cómo abría el sobre y tocaba por fin la novela que contaba su historia. Pero lloré

mucho y bien cuando Celia me mandó [el vídeo](#) esa misma mañana.

Luego lo celebramos y comimos los tres juntos en el barrio y ambas estaban pletóricas.

Teresa, con sus 97 añazos, más cansadita pero luminosa. Fue a la piscina a las 7 de la mañana como de costumbre. Dos horas de paliza. También más contenida en sus emociones pero los que la conocemos, como

socios de la Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme, sabemos que se ha cumplido un viejo sueño que ella tenía: que alguien contase por escrito y bien el testimonio de su dura vida y su lucha, para generaciones venideras que verán el fascismo y la opresión política (como ahora nosotros) resollando en sus ojos. Celia, más expansiva y extrovertida, estaba más guapa que nunca. No es porque sea mi chica pero esta novela, su tercera ya, sobre el universo y la memoria de mujeres invisibilizadas, es una puta maravilla. No ha habido que inventarse nada porque la existencia de Teresa es una

lección de verdad y dignidad.

Tres años de trabajo muy intenso, cientos de horas de conversaciones grabadas con Teresa, un montón de libros, películas, mapas, músicas y una documentación y búsqueda exhaustivas. ¡Si hasta los nombres de todas las calles estaban cambiados en cada ciudad de la antigua URSS!

Pronto quitaremos el enorme mapa de Europa y la URSS lleno de postits, flechas y chinchetas de colores que ocupa una pared entera y que ya forma parte de la decoración de nuestro estudio.

El día 22 de septiembre llega a las librerías *"La niña de Rusia"* editada con todo primor por Ediciones B (Penguin Random House). Hace pocos días terminé una canción para Teresa que interpretaré en la **presentación en Barcelona el jueves 13 de octubre, a las 18.30h en L'Espai Assemblea de CCOO en Vía Laietana, 16**. Estarán ellas y el que ha sido corresponsal, casi dos décadas, de El Periódico de Catalunya en Rusia, Marc Marginedas. Si quieres asistir a un momento imprescindible de la historia, yo que tú no me lo perdería. Estás invitad@.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE PEDAGOGÍA ANTIFASCISTA.

DIVENDRES 14 D'OCTUBRE A LES
18H AL MEMORIAL DEMOCRÀTIC,
CARRER PEU DE LA CREU 4,
BARCELONA

INTERVINDRAN:

Enrique Javier Díez
Jaume Carbonell, pedagog
Isabel Alonso, ACEPF
Vicenç Villatoro, Director del Memorial Democràtic

XI TROBADES TRANSFRONTERERES

FRONTERES AMB MEMÒRIA. AVUI COM AHIR

PORTBOU, 7-8 I 9 D'OCTUBRE DE 2022

DIVENDRES, 7 D' OCTUBRE:

11:00: Obertura de la Trobada Sala Walter Benjamin de l'Ajuntament de Portbou. Xavier Barranco (alcalde de Portbou) i altres representants de municipis. Vicenç Villatoro (director del Memorial Democràtic). Enric Pujol (director del MUME). Per les entitats memorialistes organitzadores, Carles Vallejo per l'ACEPF (Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme), David Llamas per Caminar (Coordination Nationale d'Organisations Mémoires des Descendants et Amis des Exilés de l'Espagne Républicaine), Pilar Parcerisas (Associació Passatges).

12:00-13:30: Ruta "Walter Benjamin a Portbou". Guiada per l'Associació Passatges

17:00-20:00: Primera sessió de treball. Els llocs fronterers de memòria com a instruments de transmissió de la veritat. *Quin ha de ser el paper de les associacions memorialistes? Com transmetre'ls al públic jove?* Introdueix i modera: Koldo Pla (Associació Txinparta Fuerte San Cristóbal). Ponents: José Miguel Gastón (director de l'Institut Navarro de la Memòria), Pilar Parcerisas (Associació Passatges), Miquel Serrano (historiador i conservador del MUME), Raül Valls (Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya), Raymond Villalba (Comitè directiu del futur memorial del Camp de Gurs i de Terres de Mémoire(s) et de Luttes-TML).

21:30: Sessió de cinema: *Cisquet i el seu germà*, documental de Marc Planagumà. Presentació: Carles Vallejo (ACEPF) i Raül Valls (Amical d'Antics Guerrillers).

DISSABTE, 8 D'OCTUBRE:

10:00-13:00: Segona sessió de treball. Els arxius com a llocs de memòria i llocs de construcció de la memòria. *Estacions i passos de frontera. Una comparació entre França i Espanya. L'accessibilitat i els serveis educatius.* Introdueix i modera: Isabel Alonso (ACEPF). Ponents: Henar Alonso (Arxiu de l'Exèrcit d'Àvila), Christophe Barret (*Archives nationales* de França), Pilar Domínguez (Universitat de Las Palmas de Gran Canària i IOHA), Marià Hispano (arxiver de l'ACEPF i del Partit Socialista Unificat de Catalunya-PSUC).

16-18:30: Tercera sessió de treball: Activitats simultànies en dos grups

1. Dones, història i memòria: L'abolicionisme de la prostitució durant la II República. Introdueix i modera: Paz Jiménez (Universitat de Saragossa, Fundació Bernardo Aladrén i UGT). Ponent: Mary Nash (Universitat de Barcelona).

2. Taller sobre transmissió intergeneracional. Coordina: Amaia Lerga (Associació de Familiars d'Afusellats de Navarra 1936-AFFNA-36). Alumnat i professorat de l'Institut Santiago Sobrequés i Vidal de Girona i el Lycée Jules Supervielle d'Oloron-Sté-Marie. Associació FFREEE (Fils et Filles de Républicains Espagnols et Enfants de l'Exil). AFFNA36.

19:00: Presentació del llibre de Lisa Fittko *La meua travessa dels Pirineus*. Presenten: Cari Oriol i Pilar Parcerisas.

DIUMENGE, 9 D' OCTUBRE:**10:00: Actualització del manifest.****12:00: Cloenda de la Trobada.** Antoni Font, (director general de Memòria Democràtica de la Generalitat de Catalunya).

Fernando Martínez López (secretario de Estado de Memoria Democrática). Per les associacions memorialistes organitzadores, el president de l' ACEPF, Carles Vallejo Calderón i el president de Caminar, David Llamas.

12:30: Roda de premsa presencial i *on line* o distribució de nota de premsa. Presentació del manifest.**INSCRIPCIONS:** expresopolitics@gmail.com

ALERTA. SENYALS D'UN MÓN SENSE POLÍTICA

Marià Hispano

“Del grec politikós. El seu femení s’expressa politiké, constituint-se com adjectiu que distingeix als ciutadans que integren la comunitat dins la qual conviuen cívicament i alçant-se com substantiu per a agrupar les estratègies i moviments desenvolupats en funció de l’estat, a partir de polis, remetent a la ciutat en base a la seva organització i els seus processos”.

Dues de les meves lectures d’aquest estiu del 2022 han estat obres que relaten i reflexionen sobre antifeixisme i llibertat. *El césped de manzanilla* de Mary Wesley

i les memòries de l’artista contemporani xinès Ai Weiwei *1000 años de alegrías y penas*. L’autora britànica ens endinsa amb el seu relat a l’Anglaterra del 1939, amb la Guerra d’Espanya com rerefons i amb l’imminent esclat de la Segona Guerra Mundial com a escenari d’una història protagonitzada per un grup de joves oberts i progressistes que abracen l’antifeixisme com eina i senyal per a defensar la seva manera d’estimar el món i les persones. L’autor xinès Ai Weiwei deconstrueix la història recent de la

Xina respectant críticament un passat convuls protagonitzat per un pare que va creure en el comunisme com a política d’alliberament. Magnífiques lectures d’agost.

Ambdues lectures, però, relaten històries des d’una cultura política contemporània que topa obertament amb els fonaments d’una altra cultura política d’avui dia, la de les societats líquides, que sembla obrir-se pas amb força i segurament esdevingui ja hegemònica en aquest nou Món Global:

pèrdua del sentit i responsabilitat col·lectiva, dissolució de les entitats polítiques clàssiques, invisibilitat dels àmbits del poder i desús i fragmentació de la memòria històrica.

Ai Weiwei i Mary Wesley, tot i ser autors contemporanis encara escriuen en clau de Política en majúscula. Són fill i filla d'una cultura hereva de la Revolució Francesa, un entorn cultural que va recuperar el sentit clàssic —social i democràtic— per a la intervenció ciutadana en l'esdevenidor històric. Política en majúscules que va ser protagonista des de finals del segle XVIII fins a les darreries del segle XX, atorgant a la ciutadania plena consciència de la seva capacitat de reformar i/o transformar la realitat a través d'una lluita o un diàleg polític on tothom brollava de la fotografia de la història.

Alerta hauria d'esdevenir avui un terme clau per aquells que defensem la democràcia cívica. La caiguda del Mur de Berlín obre el 1989 un nou escenari geopolític, on el procés de globalització i la pèrdua de contrast polític facilita una nova gestió del relat històric on la Política —en majúscula— s'explica com antiga, conflictiva i administrativa i econòmicament inoperant. Els buits de poder i de models de gestió política generats per la revolució tecnològica i el nou marc polític global ens posicionen avui davant dues alternatives polítiques antagòniques: o bé treballem per a la reforma i adequació del model polític

democràtic derivat del món de la Revolució Francesa o, bé, instaurarem polítiques en un sentit transformador i reaccionari, implantant un model polític fonamentat en la fragmentació màxima del col·lectiu social en benefici d'un poder i d'una economia insoldables i sense àmbits d'intervenció democràtica.

Alerta per un primer món on les tecnologies de la informació forgen àgores d'intervenció social que reforcen l'individualisme i l'egopolítica en detriment de les institucions democràtiques. **Alerta** en constatar que per primera vegada a la història, en els països dirigents, els joves no són majoria per a decidir el futur social del col·lectiu. **Alerta** per un ús i definició de la tecnologia que es vol vendre com antagònica al saber i a la tradició humanística. **Alerta**.

Avui, de nou —com deia el poeta Martí Pol— ara és demà. Toca sortir als carrers i endinsar-nos de valent en el debat públic sobre quines polítiques esbossem pel nostre present i futur. El segle XX, el de la barbàrie i la civilització, ha estat definitivament superat per un segle XXI verge i obert a nous horitzons socials i econòmics. Cal lluitar i incidir per a garantir un món on Política en majúscules allargassi el seu sentit i les seves estratègies, i que de valent es confronti a tota idea política regressiva i dissolvent. Cal garantir la nostra felicitat futura: viure en un planeta on els models de llibertat, igualtat

i solidaritat esdevinguin d'un debat renovat i d'un consens democràtic i institucional participat pel conjunt de la ciutadania del món.

.....
“Vinieron dos años de sanatorio, entre las montañas y un lago. Nos escribimos con frecuencia. Tuviste que interrumpir los estudios y te habías empleado. Tus cartas eran como tú: tímidas, esquivas, con temor a las explicaciones y sin embargo ardientes de afecto y de generosidad. En ellas reconocía una de las cosas que me unían a la vida. Una de las esenciales”.

Vasco Pratolini (Escriptor i partisà antifeixista italià)

Amical de les Brigades Internacionals

PARMA, 1922-2022

Ferran Pedret i Santos

Enguany s'ha commemorat el centenari de les Barricades de Parma. En resum, l'any 1922, en resposta a la violència esquadrística, l'*Alleanza del Lavoro* havia convocat pel dia 1 d'agost una vaga general "*en defensa de les llibertats polítiques i sindicals*". Les expedicions punitives dels *camises negres* suposen la destrucció d'ateneus, seus sindicals i de partits, cooperatives i redaccions de la premsa obrera. La vaga fracassa, excepte a Parma i a algunes altres poblacions, i és desconvocada el dia 3 d'agost.

Parma, però, decideix continuar la vaga. El PNF mobilitza 10.000 *camises negres* per sotmetre-la. Les organitzacions de defensa proletària, amb l'ajuda del veïnat dels barris de l'Oltretorrente, el Naviglio i Saffi, alcen barricades, decidits a una defensa a ultrança. Els feixistes es fan amb el control dels barris centrals, però els seus assalts contra les barricades als barris obrers resulten infructuosos, i els combats amenacen amb derivar en una carnisseria. El 6 d'agost els *camises negres* es retiren derrotats, cedint el control a les autoritats civils.

Al capdavant de la defensa destaquen els dirigents Guido Picelli i Antonio Cieri. Ells dos, i fins a 46 veterans de les Barricades del 1922, van formar part del Batalló Garibaldi de la XII Brigada Internacional, que va combatre en defensa de la República. Picelli i Cieri perderen la vida en combat. Estan enterrats tots dos a Barcelona.

Per homenatjar la gesta de 1922 i la solidaritat internacionalista dels voluntaris parmesans, una petita delegació del PSC-Barcelona va assistir als actes del centenari. Vam tenir l'ocasió de participar a concorregudes manifestacions, en actes culturals, en intercanvis amb institucions, partits i associacions, i a la commemoració oficial, on vam transmetre també, de part de l'Associació Catalana d'Ex-presos Polítics del Franquisme, i de l'Amical de les Brigades Internacionals de Catalunya, una fraternal salutació als presents. L'actualitat italiana planava sobre el centenari i, per això, en la nostra intervenció, vam recordar que l'extrema dreta, antiga o nova, ha estat sempre l'expressió més pura dels interessos del gran capital i la reacció, i que l'organització i la determinació militant és clau per vèncer-la.

HOMENATGE A LES BRIGADES INTERNACIONALS

BARCELONA, 20, 21 I 22 D'OCTUBRE DE 2022

DIA 20, A LES 21:30, A
GOLEM'S TEATRE (CARRER
SANT LLUÍS, 64)

La nova primavera. La història de les Brigades Internacionals a la guerra d'Espanya

DIA 21, A LES 18:00, A L'ESPAI
JOVE BOCA NORD (CARRER
DELS AGUDELLS, 37-45)

Presentació del llibre *Coratge sota el foc*, de Helena G Vancells.

DIA 22, A LES 11:00 AL
MONUMENT A LA BRIGADA
LINCOLN (RBLA. DEL CAR-
MEL, SORTIDA MUNTANYA
DEL TÚNEL DE LA ROVIRA)

Homenatge anual a les Brigades Internacionals

L'enllaç. Butlletí de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya

IV JORNADA DEL MAQUIS: PEDAGOGIA I MEMÒRIA LES RESISTÈNCIES GUERRILLERES AL CURRÍCULUM ESCOLAR I ALTRES ÀMBITS EDUCATIUS.

15 I 16 D'OCTUBRE 2022 CAN TRONA. VALL D'EN BAS

DISSABTE 15 D'OCTUBRE

9h Recepció dels participants i refrigeri

9:30h Salutacions: Ajuntament de la Vall d'en Bas, Amical Antics Guerrillers de Catalunya, PEHOC i Memorial Democràtic

10h Conferència inaugural del professor Enrique Javier Díez Gutiérrez: **Pedagogia antifeixista**

11h Isabel Alonso Dávila de l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme: **Guerrilla a Espanya i Résistance a França al currículum escolar**

11:45h Andrea Tappi: **La lluita partisana a Itàlia als llibres escolars**

12:30h Descans

12:45h Presentació d'experiències sobre el maquis en l'àmbit educatiu. Modera Gemma Simón Muntané, tècnica de serveis pedagògics del Memorial Democràtic:

- **Films i documentals: l'experiència de la realització del documental sobre Cristina Zalba** (Iris Schneider i Marc Planagumà) 12:45h
- **La recepció del documental "Cisquet i el seu germà" als Instituts** (Joan Boada, Rafel Tresserras i Albert Planas)

13:15h Lleure, educació y memòria: el camp de treball juvenil sobre les rutes del maquis a Falgars d'en Bas (Raül Valls i Albert Serra de Arriant)

13:45h-14:15h Dinar

15:15h Taula rodona final: Isabel Alonso, Enrique Javier Díez, Gemma Simón i Joan Boada. Modera: Cristina Herrando. Debat de valoració sobre les idees i experiències presentades, conclusions finals i intervencions del públic

16:30h Clausura de la jornada.

17h HOMENATGE ALS GUIES DE PASSOS

- Presentació del treball de recerca d'Aniol Escorihuela: **Joan Platé, un maqui compromès amb la lluita per la llibertat**. Presenta Joan Boada
- Presentació del treball sobre les biografies dels guies de passos, per Josep Serra i Cristina Herrando
- Acte final d'homenatge i reconeixement als familiars dels guies

DIUMENGE 16 DE OCTUBRE

9h a 14h Excursió per un tram de la ruta del maquis. Cal calçat apropiat, aigua, esmorzar i ganes de caminar.

Inscripcions a la jornada:

info@maquis.cat Cal especificar les activitats en que voleu participar

Més informació: 620484591 (Raül Valls, Amical Antics Guerrillers de Catalunya) Can Trona Centre de Cultura i Natura de la Vall d'en Bas <https://maps.app.goo.gl/oRYU-BFqQMUuSF7839> 972 69

On dormir, on dinar? A la web de l'Ajuntament de la Vall d'en Bas trobareu informació d'allotjament i restaurants <http://www.vall-bas.cat/municipi/comerc-industria-i-serveis/allotjaments>.

IV JORNADES DEL MAQUIS CAN TRONA (LA VALL D'EN BAS)

HOMENATGE ALS GUIES DE PASSOS DEL MAQUIS

informació i inscripcions: info@maquis.cat

15 D'OCTUBRE / 17 H.
CAN TRONA (LA VALL D'EN BAS)

EL RACÓ DE L'ARXIU

(FONS DE L'ARXIU DE L'ACEPF)

Poble de Catalunya !

La campanya en favor de l'amnistia dels presos i exiliats polítics espanyols està prenent una amplitud sense precedents, dintre i fora d'Espanya. A les fàbriques, a les Universitats, als carrers de ciutats i pobles, la paraula AMNISTIA s'està convertint en el símbol mateix de l'esperança de tots els espanyols.

Els més destacats intel·lectuals del país han dirigit diverses peticions col·lectives al govern, en favor de l'amnistia. El mateix han fet els estudiants de la Universitat de Barcelona que, recentment, van decidir en reunions de Cambres Sindicals de Facultat, exigir l'amnistia i proclamar llur adhesió a la Conferència de París per l'amnistia dels presos i exiliats polítics espanyols. Els grups polítics clandestins, des dels comunistes als demòcrata-cristians, han publicat declaracions i manifestos expressant llur recolzament a la Conferència de París i a la campanya per l'amnistia.

Per Barcelona i altres ciutats i pobles de Catalunya circulen milers d'octavilles amb la paraula AMNISTIA i són recollides centenars i centenars de signatures al peu de cartes i peticions col·lectives.

Fora d'Espanya, la mobilització internacional en favor de l'amnistia està agafant unes dimensions impressionants. En la ja esmentada Conferència de París celebrada els dies 25 i 26 del passat mes de març, van coincidir les més prestigioses personalitats de la ciència, la literatura, l'art, la política i la religió de tota l'Europa occidental. Centenars de noms il·lustres han proclamat llur adhesió als principis i objectius de la campanya per l'amnistia dels presos i exiliats polítics espanyols.

Davant d'aquest clam universal, la dictadura del general Franco reacciona negativament l'existència de presos polítics al nostre país i intensificant la repressió. Mentre els periòdics i la ràdio franquistes s'escribaven contra la Conferència de París, els agents de la Brigada Social realitzaven noves detencions a Barcelona, Sabadell i Terrassa.

Això fa encara més urgent la necessitat d'una veritable amnistia. **Franco no la donara si no l'hi obliguem. I l'única manera d'obligar-lo es intensificant la nostra pressió, sumant-nos en massa a la lluita per l'amnistia.**

! Que tots els ciutadans honestos, tots els que aspiren a un clima de pau i democràcia al nostre país, s'uneixin en l'acció per alliberar els centenars i centenars de compatriotes que sofreixen en les presons franquistes — molts d'ells des de fa 12, 15 i 20 anys — per l'únic « crim » d'haver lluitat per la pau, la llibertat i el benestar de tots els espanyols !

COM CAL LLUITAR ?

A

- Organitzant la recollida de firmes al peu de peticions col·lectives dirigides al govern i a les autoritats.
- Pintant en les parets de la nostra ciutat i dels nostres centres de treball i estudi, la lletra A i la paraula AMNISTIA.
- Organitzant l'ajuda als presos que sofreixen en les presons franquistes, i a llurs famílies.
- ORGANITZANT A TOTES LES FÀBRQUES, A TOTS ELS TALLERS, A TOTS ELS CENTRES D'ESTUDI, A TOTS ELS ORGANISMES PROFESSIONALS, A TOTS ELS BARRIS, POBLES I CIUTATS, COMITES PRO AMNISTIA.

Hem de lluitar fins que tots els presos polítics obtinguin la llibertat i tots els exiliats puguin tornar lliurement al país.

En aquesta lluita coincidim tots. En aquesta lluita el món està amb nosaltres.

AMNISTIA !!!

OCTAVETA DE LA CAMPANYA A, ORGANITZADA PER
L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA, 1974 (AHCCOO, FONS ACEPF)